

YRITTÄJÄT:

ELINTARVIKE-
TEOLLISUUS

SUOMEN MARJAT

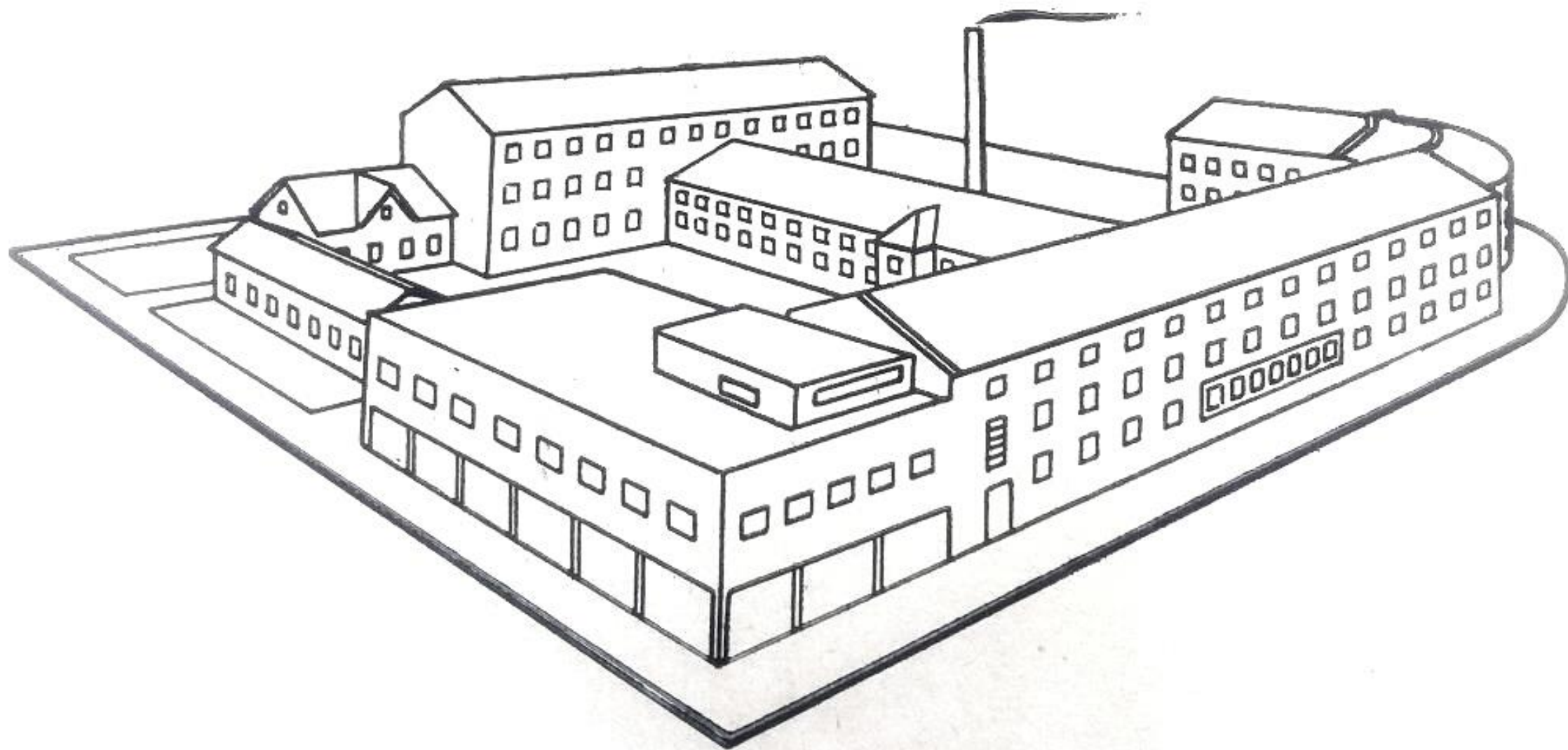
*Monihedelmä
marmeladi*

OY SUOMEN MARJAT AB
KOKKOLA-GAMLAKARLEBY

*Flerfrukts
marmelad*

350 g

*Hunaja
hilloa*

OY SUOMEN MARJAT AB
KOKKOLA-GAMLAKARLEBY

*Honungs
sylt*

350 g

OY SUOMEN MARJAT AB

Vuonna 1932 Kokkolan yrityskehittäjä rikastui uudella toimijalla Oy Suomen Marjat Ab:n saadessa syntynsä. Niin perustajana kuin yrityksen toimitusjohtajanaakin urasti Carl Hagström (1903–1967), joka oli teollisuus- ja talousneuvos A.L. Hagströmin poika.

Työelämään ja yrittäjän arkeen Carl Hagström pääsi mukaan jo nuorena osallistumalla isänsä yritystoimiiin muun muassa Isokosken Sähkövoimalaitoksen toimitusjohtajana sekä Hagströmin Nahkatehtaan myyntipäällikkönä. Suomen Marjat oli hänen ensimmäinen oma luomuksensa.

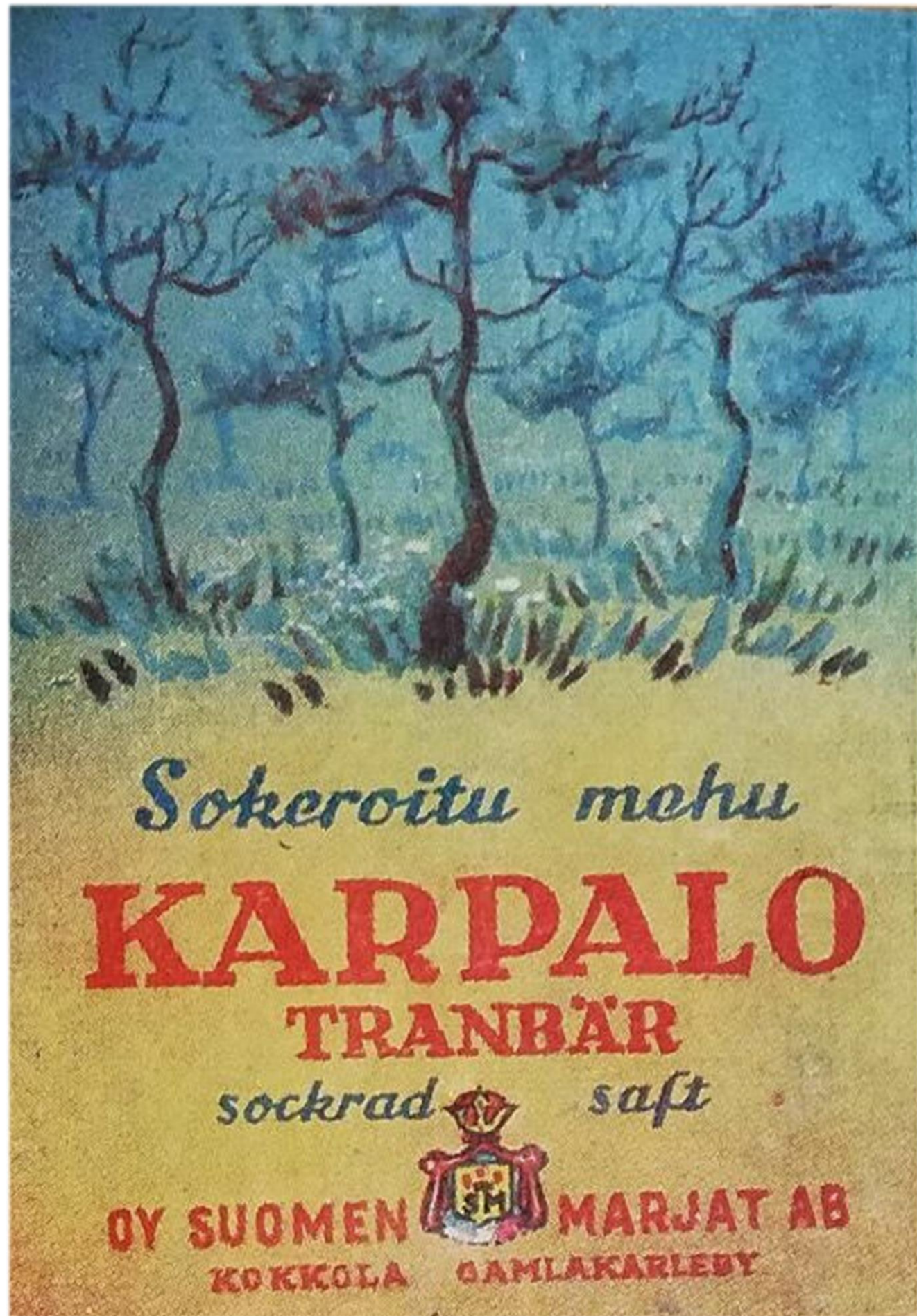

Carl Hagström

K.H.Renlundin museo

K.H.Renlundin museo

Yrityksen perustamisen vaikuttimena toimivat yhtäältä ravintofysiologiset tutkimukset kotimaisten metsämarjojen terveellisyydestä ja toisaalta kieltolain kumoaminen yhtiön perustamisvuonna.

Suomen Marjojen tuotevalikoimiin lukeutuivatkin niin hillot, luonnonmehut, puolukka-raakamehu ja virvoitusjuomien hedelmä-ekstraktit kuin myös marjaviinit sekä liköörit.

“

”PUOLUKKA” ON LUONNONMEHU, JOKA
SISÄLTÄÄ HUOMATTAVIA MÄÄRIÄ
ARVOKKAITA ALKUAINEITA JA SITÄ ON
PIDETTÄVÄ HYGIENISESTI
ENSILUOKKAISENA KAIKISSA
OLOSUHTEISSA.

”PUOLUKKA” ON VALMISTETTU TÄYSIN
KYPSENEISTÄ PUOLUKOISTA JA ON SIIS
TÄYSIN VÄÄRENTÄMÄTÖN LUONNONTUOTE,
JOLTA EI MYÖSKÄÄN LÄMMÖN
VAIKUTUKSESTA OLE HÄVITETTY
LUONNOLLISIA OMINAISUUKSIAAN.

SEKOITETTUNA TARPEELLISELLA MÄÄRÄLLÄ
VETTÄ, ANTAA MEHU TERVEELLISEN JA
MAUKKAAN PÖYTÄJUOMAN, ERITTÄIN
SOVELIAAN HENKILÖILLE, JOTKA HALUAVAT
VÄLTÄÄ LIHOMISTA.

”

Georg v. Wendt, ”professori T:ri phil. ja lääk.”, suositteli
Suomen Marjojen raakapuolukkamehua vuonna 1932

K.H.Renlundin museo

Suomen Marjojen valmistamista alkoholijuomista suursuosioon nousivat marjaviini Monika sekä katajanmarjainen likööri Tonika, joka ponnahti 1930-luvulla Suomen suosituimmaksi vientilikööriksi.

K.H. Renlundin museo.

Ilman oppia ja tietoa ei Carl Hagström-kään perustanut marjajalostamoaan, vaan hän perehtyi huolella toimialan ammattisaloihin ympäri Eurooppaa. 1931 Hagström suuntasikin valtion stipendin turvin opintomatkalle muun muassa ranskalaisiin ja saksalaisiin marja- ja hedelmäjalostamoihin.

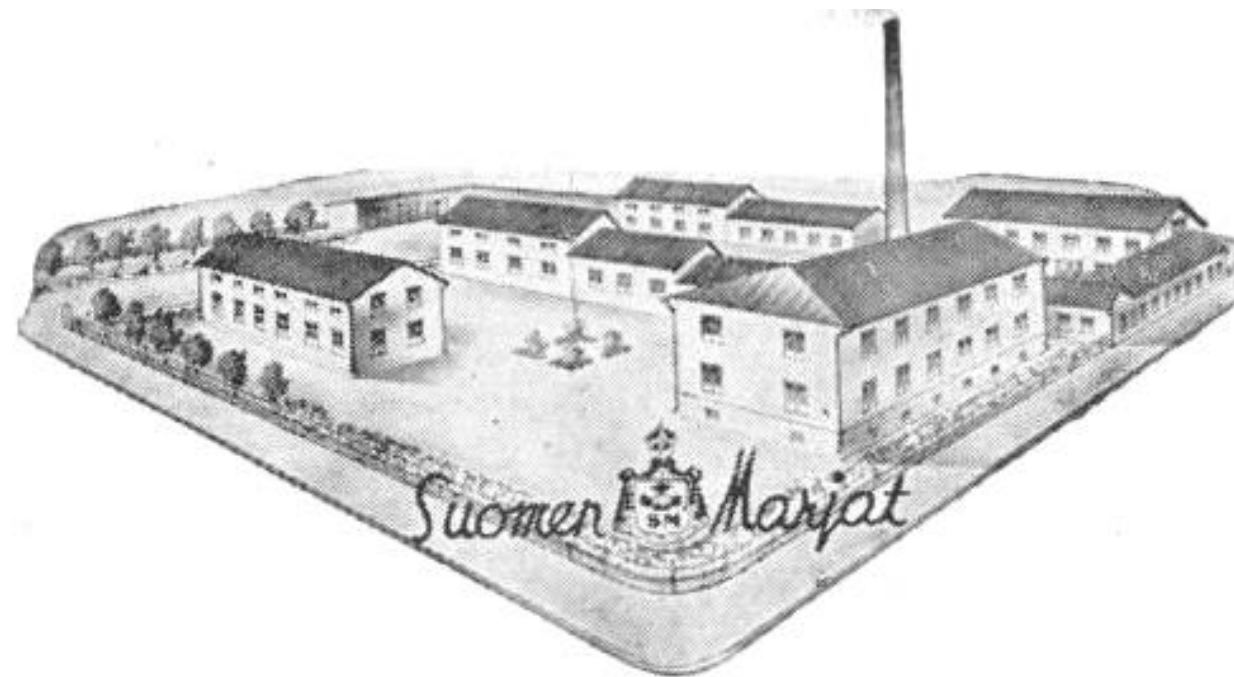
AINUTLAATUINEN VIENTI. Oy. Suomen Marjat, Kokkola, laivasi t.k. 19 pnä Helsingistä New Yorkiin 250 laatikkoa suomalaista Tonika liikööriä, josta ylläoleva kuva.

Kansainvälistä yhteistyötä yhtiö teki myös myöhemmin; esimerkiksi Saksa oli pitkään suomalaisen puolukan suurin vientimaa. Suomen Marjat työllistikin marjanpoimijoita ja -viljelijöitä niin paikallisesti kuin valtakunnallisesti. 1930-luvun puolivälissä yritys osti vuosittain 250 000 kiloa marjoja.

Ab Suomen Marjat Oy tuotti maku-
nautintojen lisäksi toivottuja muutoksia
kaupunkikuvaan. Hakalahden tehdas-
rakennusta kiiteltiin selkeästä ja arvok-
kaasta muotokielestä ja vaikuttavaa
tehdaskompleksia kaupungin korista-
misesta aivan sisääntuloväylän kupeessa.

Toimitusjohtaja Hagström tunnettiin
henkilökohtaisesta mieltymyksestään
pyöristettyihin funkkismuotoihin. Tämä
ilmeni Hagströmin oman kodin lisäksi
sekä tehtaan muodossa että perheen
huvilassa Villa Berghällissä.

Suomen *Marjat*

**Oy. SUOMEN MARJAT,
KOKKOLA**

Keski-Pohjanmaan rikkaalla marjaseudulla
sijaitseva luonnonmehu- ja viinitehdas, val-
mistaa m.m.

Puolukkaraakamehua,

Luonnonmehuja,

Monika-hedelmäviiniä,

Tonika-yrttilikööriä.

(Myy: Oy. Alko-
holiliike Ab.)

K.H.Renlundin museo

1990-luvulle tultaessa Suomen Marjat siirtyi Mesilään ja vuonna 1994 yhtiö fuusioitui osaksi Chymos Oy:tä. Yritys jätti kuitenkin jälkensä sekä kokkolalaiseen teollisuushistoriaan että kaupunkikuvaan.

Lähteet:

- Där skogens och trädgårdens bär förvandlas och förädlas. Kort besök på Oy Suomen Marjats fabriker. Sanomalehti Österbottningen 1.7.1949
- Granholm, Ole 2009: Yritteliästä väkeä
- Kemianteollisuuden ABC
- Kokkolan kaupungin historia 5
- Liikeväki: Suomen liikealalla toimivien aikakauslehti n:o 13-14. 24.7.1936 s. 83. Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot
- v. Wendtin lausunto Suomen Marjat Oy:n raakapuolukkamehusta, pienpainate, Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot
- Warkauden lehti 22.4.1939, Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot

K.H.Renlundin museo

YRITTÄJÄT:

ELINTARVIKE-
TEOLLISUUS

OY HUHTAMÄEN
TEHTAAT

Huhtamäen tehtaat Kokkolassa. K.H. Renlundin museo

ELINTARVIKETEOLLISUUS KOKKOLASSA

Moni kokkolalainen ansaitsi leipänsä elintarviketeollisuuden palveluksessa. Kaupungissa oli muun muassa teuras-tamo, makkaratehdas ja 1905 perustet-tu Kokkolan Osuusmeijeri. Kokkolan kahvipaahtimo (1935-1962) oli puoles-taan kuulu Neekeripoika -nimisestä kahvistaan.

K.H.Renlundin museo

Huhtamäen tukkuhinnas-
tosta vuodelta 1925.

Kotipöytiin evästä soivat monet leipomot, joita kaupungissa oli 1960-luvun puolivälissä yhteensä 13. Suurin leipomoista oli SOK:n omistama Oy Sokle Ab (1937) – parhaimmillaan se työllisti yli sata henkilöä. Alueen maineikkaita vehnäleipureita työskenteli myös Kokkolan Leipomo Oy:ssä, joka tunnettiin yhtenä Pohjanmaan suurimpana pikkuleipien tuottajana.

Mutta valmistettiinpa Kokkolassa joitakin ylellisempiäkin pienelintarvikkeita, kuten karamelleja ja purukumia.

DRAGÉETILLV

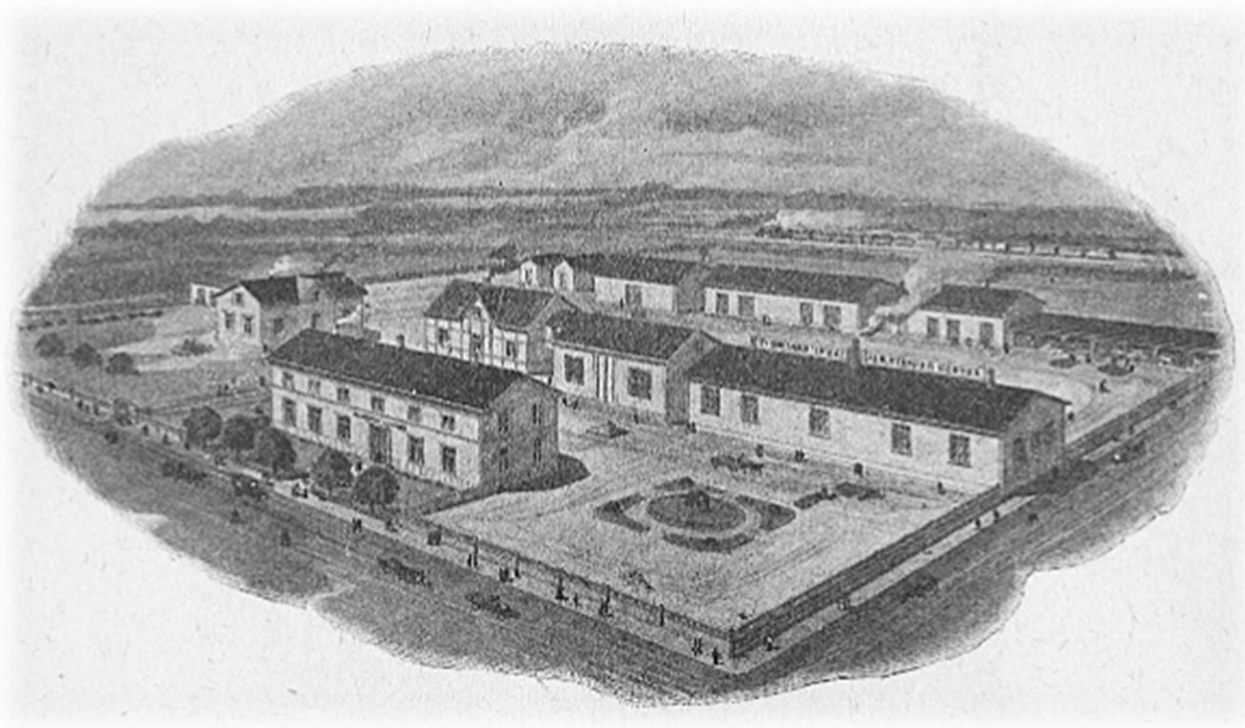
(I c:a 4 kg

203	Dragekolor
204	Dragebär
205	Fruktdrage
206	Körsbär
207	Sjöstengar
208	
209	
	V.
	MJUKA KONFEKTY
	OMSL
	(i c:a 4 kg
220	Namnlös
221	Kullervo
222	President
223	Norrskan
224	Mjuka konfektyrer sort. .
225	Vampyr
226	Sil

Ment-pastillipusseja. Turun
museokeskus, CC BY-ND 4.0

OY HUHTAMÄEN TEHTAAT

Huhtamäen tehtaat yhtiön tukkuhinnastosta vuodelta 1925.

Kokkola sai oman makeistehtaansa vuonna 1921 Heikki Huhtamäen perustaman yrityksen myötä. Oy Huhtamäen Tehtaat - Ab Huhtamäkis Fabriker löysi vaatimat toimitilansa Savelan tilan navetasta, Hakalahdesta. Samoilla nurkilla sijaitsi myös Hagströmin Nahkatehdas sekä myöhemmin Carl Hagströmin luotsaama Suomen Marjat Oy.

Heikki Huhtamäki kuuluikin ikään kuin samaan perheeseen avioiduttuaan A.L. Hagströmin tyttären Signen kanssa.

Huhtamäen tukkuhinnastosta vuodelta 1925.

N:o	
	(Täsmälleen)
90	Hedelmä
91	Sipuli
92	Anis
93	Priimasekoitus
94	
95	
	E
	(Täsmälleen)
106	Punssitynnörit ..
107	Jääkaramellit ..
108	Rommi
109	Suklaa
110	Zulu
111	Toukoviini
112	Extrapriimasekoitus
113	
114	
	(noin)
125	Kerma
126	Puikot
127	Karnevaali

Mainos Iltalehdessä 25.9.1922

O. Y. HUHTAMÄEN TEHTAAT		
KOKKOLA		
RINTAKARAMELLI		
<u>SUOMI</u>	SANI TAS	Helsingin
<u>APOLLO</u>		Konttori
<u>SITRUUNA</u>	BROSTKARAMELLI	Vuorik. 3
		Puh. 8397

Suursuosioon tuotteista nousivat Sanitas-rintapastillit, joiden valmistusoikeus oli saatu kun porvoolaisen Harald Gustafssonin karamellitehdas liitettiin Huhtamäen tehtaisiin.

Sanitas sai "Berliinin hygienisessä ja luonnonlääkkeiden näyttelyssä" ensimmäisen palkinnon.

Ensimmäisenä vuonna palkattiin noin 60 työntekijää. Pian tehdasta laajennettiin ja 1921 Helsinkiin avattiin oma myyntikonttori. Ensimmäisen toimivuoden jälkeen yhtiö tuplasi 46 tuotteen makeisvalikoimaansa mm. lakritsilla ja suklaalla.

Vuonna 1922 Kokkola-lehti kirjoitti Huhtamäen tuotteita, "kuten karamelleja, tabletteja, kaakao- ja suklaatawareita" myytävän nykyisin jo kaikissa kauppoissa ympäri maata.

“

PÄÄOSANA TÄSTÄ USEITA OSASTOJA MUODOSTAVASTA LAITOKSESTA ON KARAMELLIOSASTO. TÄHÄN AVARAAN JA VALOISAAN HUONEESEEN ON SIJOITETTU MITÄ MONINAISIMPIÄ SÄHKÖLLÄKÄYPIÄ KONEITA JA JYKEVIÄ MARMORIPÖYTIÄ, JOILLE KARAMELLIMASSA SUURISTA KUPARISISTA KATTILOISTA KAADETAAN JA JOILLA NE LEIVOTAAN JA VIEDÄÄN KONEISIIN TAI NOKKELISSA NAISKÄSISSÄ VALMISTETAAN LOPULLISEEN MUOTOONSA.

HIENOIMMAT KARAMELLIT, JOTKA VARUSTETAAN LAADUN MUKAAN ERILAISILLA SUOJAUSPAPEREILLA, VIEDÄÄN TÄÄLTÄ KÄÄRIMÄOSASTOLLE, MISSÄ LUKUISA TYTTÖPARVI, JOITTEN SORMET LIIKKUVAT KUIN SIROT KONEET, KÄÄRII NE JA PUNNITSEE ERIKOISIIN RASIOIHIN.

”

Kauppalehti tutustui Huhtamäen tehtaaseen Kokkolassa ja kirjoitti siitä 25.6.1923.

Palvelukseen halut.

5 TYTTÖÄ

saavat toistaiseksi työtä käärinäosastolla urakkapalkalla (etusija ennen tehtaassamme työskennelleillä) sekä

1 SIIVOJATAR

vakinaisen paikan viikkopalkalla.
Lähemmin tehtaan konttorissa.
O.Y. Huhtamäen Tehtaat.

Kokkola-lehti 6.11.1924

30 tyttöä

otetaan työhön tehtaaseemme.
Ilmoittauduttava tehtaan konttoriin
ensi lauantaina kello 10—11 a. p.

**O.Y. Huhtamäen
Tehtaat.**

Kokkola-lehti 23.02.1922

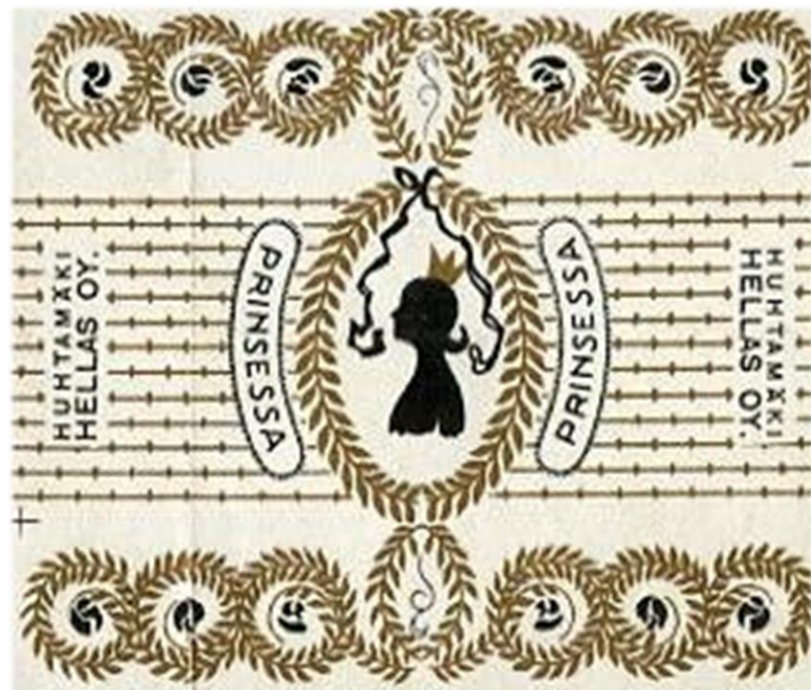
Kunnollinen

asiapoika

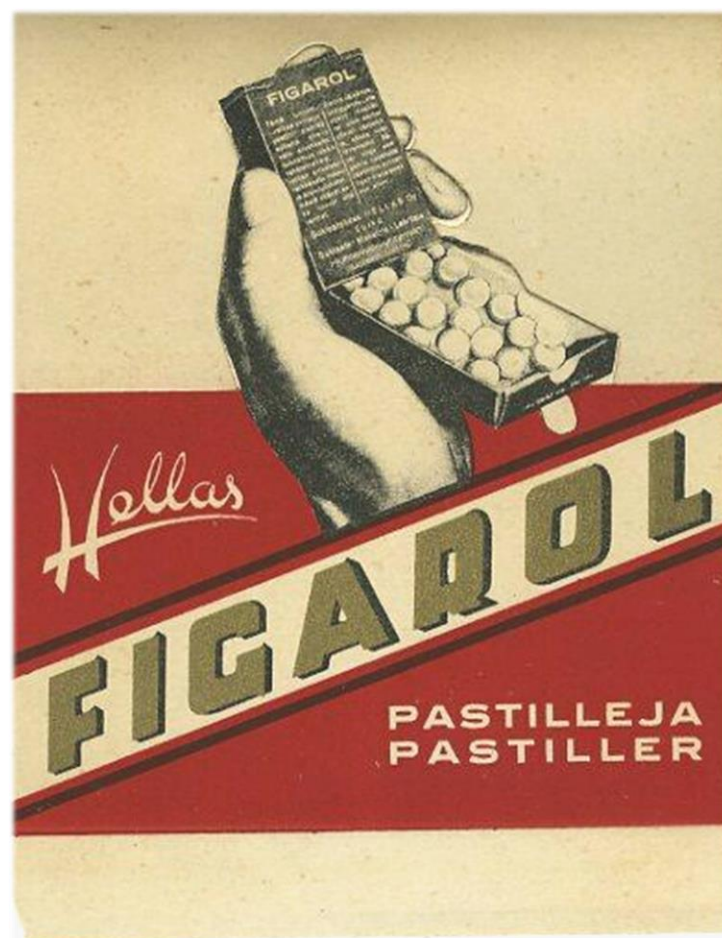
saa paikan

Oy. Huhtamäen Tehtailla.

Kokkola-lehti 12.11.1925

1930-luku

1940-luku

Kokkolan tehtaan kohtaloksi koitui kuitenkin vuonna 1926 voimaan tullut makeisvero. Velkaantumisen välttämiseksi Huhtamäen tehtaot sekä Turussa toiminut Oy Hellas yhdistyivät Huhtamäki-Hellas Oy:ksi vuonna 1931. Makeisten valmistus siirtyi Turkuun.

Vuonna 1943 Huhtamäki lahjoitti enemmistön osakkeista Suomen Kulttuurirahastolle.

Huhtamäki-Hellaksen karamelli- ja suklaakääreitä ja rasioita. Kuvat Finnasta: Turun museokeskus, CC BY-ND 4.0.

1950-luku

1960-luku

Heikki Huhtamäki lahjoitti Kokkolan kaupungille Pitkänsillankadun ja Kaarlelankadun kulmassa sijaitsevan Kokko-patsaan 1951. Patsaan jalustassa on kuvattuna Kokkolan pääelinkeinot. Patsas on kuvanveistäjä Essi Renwallin käsialaa. Vi Neristassbor rf, Kokkolan kotiseutuarkisto.

Sittemmin Heikki Huhtamäen perustama yhtiö laajensi toimialaansa elintarvike-, juoma-, lääke- ja metalliteollisuuden pariin muun muassa yritysten Jalostaja, Marli ja Leiras myötä. Alavutelaisen sokerileipurin poika ottikin suuren harppauksen monialayrityksen johtajaksi.

Tätä nykyä suuryhtiö Huhtamäki Oyj tunnetaan erityisesti pakkausteollisuuden tuotteistaan, kuten kertakäyttöastioista ja elintarvikepakkauksista, joita valmistetaan ympäri maailman.

Kokkolassa aloittanut makeistehdas sai kunnian toimia yritystoiminnan kehtona kutoutuen näin osaksi Huhtamäen menestyksestä tarinaa.

Kuriositeettina vielä mainittakoon, että vaikka kaupungin makeistuotanto tyrehdyi Huhtamäen ja Hellaksen fuusioon, karamellit korvasi terveellisempi vaihtoehto, purukumi. Vuonna 1938 B. Kankkonen Purukumitehtaana aloittanut yritys sai nimen Oy Champion Ab muuttuaan osakeyhtiöksi vuonna 1953. Kysyntä oli kovaa, sillä tuotannon alussa kotimaista purukumia valmisti Championin lisäksi ainoastaan edellämainittu Hellas.

1960-luvun lopulla yritystoiminta myytiin Ouluun ja näin kokkolalainen purukumiteollisuus siirtyi historiankirjoihin.

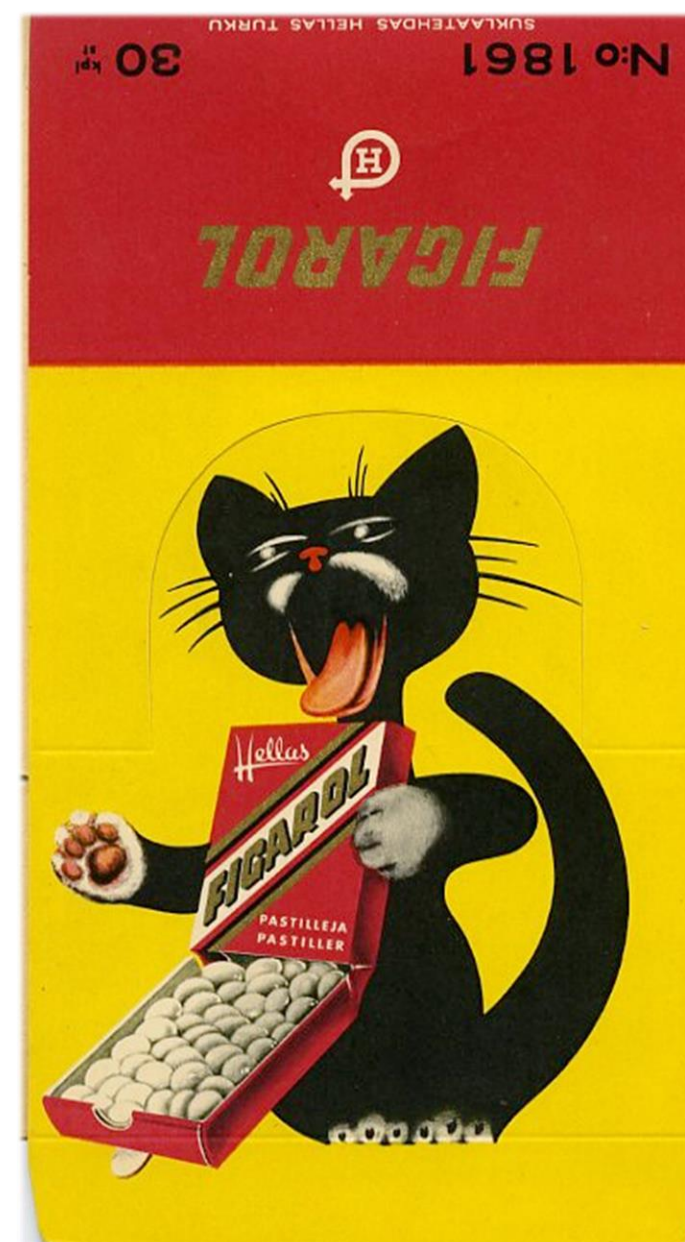

K.H. Renlundin museo

Purukumitehdas Oy Champion Ab työllisti enimmillään 48 ihmistä ja valmisti 24:ää erilaista tuotetta. Yhtiön tuotevalikoimiin kuuluivat myös erilaiset keräilyserjat, joissa esiteltiin muun muassa kokkolalaisia jalkapalloilijoita.

Lähteet:

- Granholm, Ole: Yritteliästä väkeä
- Huhtamäki-yhtymän internet-sivut:
<https://www.huhtamaki.com/fi/tietoa-meista/historiamme/>
- Iltalehti 25.9.1922, Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot
- Kauppalehti 8.1.1923 ja 26.5.1923. Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot
- Kemianteollisuuden ABC
- Kokkola-lehdet 2.11.1925, 23.02.1922 ja 6.11.1924, Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot
- Kokkolan kaupungin historia, osa 5
- Oy Huhtamäen tehtaat Ab, tukkuhinnasto vuodelta 1925. Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot
- Turun museokeskus, Finna.fi, tuotekuvia (CC BY-ND 4.0)
- Vi Neristassbor rf, Kokkolan kotiseutuarkisto.

Figarol-pastillien myymäläpakkaus. Finna, Turun museokeskus, CC BY-ND 4.0